

УДК 342.9.477

DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2025.36.10>

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРОЦЕДУРИ

Ніцевич Олеся Володимирівна,
[orcid.org/ 0009-0004-2346-6812](https://orcid.org/0009-0004-2346-6812)
доктор філософії,
доцент кафедри адміністративно-
правових дисциплін Навчально-
наукового інституту права та психології
(Національна академія внутрішніх
справ, м. Київ, Україна)

У статті досліджено наукові підходи до визначення адміністративної процедури. В Україні розвиток адміністративних процедур є важливим елементом гармонізації національного законодавства із європейськими стандартами, що сприяє підвищенню прозорості, ефективності та правової визначеності діяльності органів виконавчої влади. Адміністративні процедури не лише регулюють порядок прийняття рішень державними органами, але й забезпечують реалізацію прав і свобод громадян. Впровадження єдиних стандартів адміністративних процедур дозволить мінімізувати корупційні ризики, зменшити бюрократичні бар'єри та сприяти ефективному державному управлінню.

Міжнародний досвід свідчить, що ефективна адміністративна процедура є запорукою належного державного управління. У країнах Європейського Союзу діють уніфіковані підходи до адміністративних процедур, які забезпечують громадянам можливість ефективного захисту своїх прав та інтересів у взаємодії з державними органами. В Україні ще залишається низка викликів, пов'язаних із імплементацією європейських стандартів, однак подальша адаптація законодавства дозволить підвищити ефективність управлінської діяльності. Запровадження подібних механізмів в Україні є одним із ключових завдань в межах євроінтеграційного процесу. Закон України «Про адміністративну процедуру» став значним кроком у цьому напрямку, закріпивши загальні правила взаємодії між державою та суспільством. Законодавче регулювання адміністративної процедури в Україні значно наблизилося до європейських стандартів, що є важливим кроком у рамках євроінтеграційних процесів. Його прийняття дозволило створити єдину систему правил взаємодії між громадянами та державою, яка мінімізує бюрократичні перешкоди та сприяє належному захисту прав фізичних і юридичних осіб.

Доведено, що адміністративна процедура є необхідною умовою належного функціонування державної системи та реалізації прав громадян. Подальше вдосконалення адміністративних процедур в Україні має відбуватися з урахуванням міжнародного досвіду та з метою посилення захисту прав громадян, забезпечення прозорості управлінських процесів і підвищення довіри суспільства до органів державної влади.

Ключові слова: адміністративне право, адміністративна процедура, адміністративний орган, органи виконавчої влади.

SCIENTIFIC APPROACHES TO THE DETERMINATION OF THE ADMINISTRATIVE PROCEDURE

Nitsevych Olesia Volodymyrivna,
Doctor of Philosophical Sciences,
Associate Professor at the Department
of Administrative and Legal Disciplines
of the Educational and Scientific Institute
of Law and Psychology
(National Academy of Internal Affairs,
Kyiv, Ukraine)

The article examines scientific approaches to defining the administrative procedure. In Ukraine, the development of administrative procedures is an important element of the harmonization of national legislation with European standards, which contributes to increasing the transparency, efficiency and legal certainty of the activities of executive authorities. Administrative procedures not only regulate the procedure for decision-making by state bodies, but also ensure the realization of the rights and freedoms of citizens. Implementation of uniform standards of administrative procedures will minimize corruption risks, reduce bureaucratic barriers and promote effective public administration.

International experience shows that an effective administrative procedure is a guarantee of proper state management. In the countries of the European Union, there are unified approaches to administrative procedures that provide citizens with the opportunity to effectively protect their rights and interests in interaction with state bodies. In Ukraine, there are still a number of challenges related to the implementation of European standards, but further adaptation of the legislation will allow to increase the efficiency of management activities. The introduction of such mechanisms in Ukraine is one of the key tasks within the European integration process. The Law of Ukraine "On Administrative Procedure" became a significant step in this direction, establishing the general rules of interaction between the state and society. The legislative regulation of the administrative procedure in Ukraine has come much closer to European standards, which is an important step in the framework of European integration processes. Its adoption made it possible to create a single system of rules of interaction between citizens and the state, which minimizes bureaucratic obstacles and promotes proper protection of the rights of individuals and legal entities.

It has been proven that the administrative procedure is a necessary condition for the proper functioning of the state system and the realization of citizens rights. Further improvement of administrative procedures in Ukraine should take place taking into account international experience and with the aim of strengthening the protection of citizens' rights, ensuring the transparency of management processes and increasing public trust in state authorities.

Key words: administrative law, administrative procedure, administrative body, bodies of executive power.

Актуальність дослідження. Дослідження адміністративної процедури зумовлено необхідністю узгодження питань впорядкування взаємодії між громадянами та органами державної влади в умовах сучасного суспільства і саме адміністративне право виконує ключову роль у регулюванні цих відносин, встановлюючи чіткі правила та механізми прийняття управлінських рішень. В Україні розвиток адміністративних процедур є важливим елементом гармонізації національного законодавства

із європейськими стандартами, що сприяє підвищенню прозорості, ефективності та правової визначеності діяльності органів виконавчої влади. Адміністративні процедури не лише регулюють порядок прийняття рішень державними органами, але й забезпечують реалізацію прав і свобод громадян. Впровадження єдиних стандартів адміністративних процедур дозволить мінімізувати корупційні ризики, зменшити бюрократичні бар'єри та сприяти ефективному державному управлінню.

Мета і завдання статті полягає в тому щоб здійснити аналіз теоретичних підходів до визначення адміністративної процедури та надати своє бачення для ефективності та законності їх застосування.

Огляд останніх досліджень. Вище вказаному питанню увагу приділяли такі науковці, як Вище вказаному питанню увагу приділяли такі науковці, як В. Авер'янов, О. Бандурка, В. Бевзенко, В. Галунько, І. Голосніченко, О. Гончаренко, В. Горбулін, Є. Додін, О. Зайчук, О. Закаленко, В. Зуй, Р. Калюжний, М. Козюбра, А. Комзюк, В. Колпаков, В. Копейчиков, Л. Кривенко, Т. Коломоєць, В. Курило, Н. Матузов, А. Мацюк, Р. Мельник, М. Міхеєнко, О. Негодченко, Н. Нижник, М. Орзіх, В. Петков, В. Погорілко, Н. Прозорова, П. Рабінович, О. Скаун, В. Тацій, Ю. Тодика, М. Цвік, В. Шаповал, Ю. Шемшученко, А. Школик, Є. Школьний, О. Ярмиш та інші. Але, у своїй більшості вони увагу звертали на загальні положення адміністративного права, або аналізувати більш суміжні чи спеціальні виклики, що потребує додатково вивчення.

Виклад основних положень. Міжнародний досвід свідчить, що ефективна адміністративна процедура є запорукою належного державного управління. У країнах Європейського Союзу діють уніфіковані підходи до адміністративних процедур, які забезпечують громадянам можливість ефективного захисту своїх прав та інтересів у взаємодії з державними органами. В Україні ще залишається низка викликів, пов'язаних із імплементацією європейських стандартів, однак подальша адаптація законодавства дозволить підвищити ефективність управлінської діяльності. Запровадження подібних механізмів в Україні є одним із ключових завдань в межах євроінтеграційного процесу. Закон України «Про адміністративну процедуру» став значним кроком у цьому напрямку, закріпивши загальні правила взаємодії між державою та суспільством. Законодавче регулювання адміністративної процедури в Україні значно наблизилося до європейських стандартів, що є важливим кроком у рамках євроінтеграційних процесів. Його прийняття дозволило створити єдину систему правил взаємодії між громадянами та державою, яка мінімізує бюрократичні перешкоди та сприяє належному захисту прав фізичних і юридичних осіб.

Закон «Про адміністративну процедуру» – це новий етап у взаємодії органів виконавчої влади та місцевого самоврядування з громадянами та бізнесом. Загальні правила прискорюють ухвалення рішення та оптимізують комунікацію людини з публічною адміністрацією. Процедура взаємодії стане уніфікованою, ефективною, орієнтованою на потреби громадян і бізнесу, та прозорою. Запровадження загальної адміністративної процедури наближає Україну до стандартів Європейського Союзу, адже подібні закони діють у всіх державах-членах ЄС як невід'ємна частина «права на належне адміністрування» [1]. Як зазначив науковець І.Криворучко, важливість адміністративної процедури для діяльності органів публічного управління полягає в таких аспектах: забезпечення організації діяльності органів публічного управління; гарантування інтересів особи, а також прав, свобод фізичних та юридичних осіб; створення цілісного, послідовного та ефективного порядку дій органів публічного управління для прийняття управлінського рішення; забезпечення

гласності та відкритості виконання функцій органів публічного управління під час ухвалення та втілення організаційно-розпорядчих або ж управлінських рішень [2]. На сьогодні науковці активно досліджують поняття адміністративної процедури, її структуру, особливості та значення в правозастосовній практиці. Не дивлячись на те, що Законом визначено, що адміністративна процедура – визначений законом порядок розгляду та вирішення справи [3] серед науковців не існує єдиного підходу до його визначення та належності. Так, наприклад, О. Закаленко зазначає, що процедура (від лат. *Procedo* – забезпечувати просування чого-небудь, встановлений порядок дій) є системою, яка: а) орієнтована на досягнення конкретного соціального результату; б) складається з актів поведінки, що послідовно змінюють один одного, ступенів діяльності; в) створює модель розвитку, руху якого-небудь явища, що закріплена на нормативному рівні; г) ієрархічно побудована; д) знаходиться в динаміці, розвитку; е) виступає засобом реалізації головного для неї суспільного відношення [4]. В. Кікінчук наголошує, що слово «процедура» (*procedo*) з латинської мови перекладається як «порядок». А слово «адміністративний» у будь-якому словосполученні, як відомо, одразу встановлює зв'язок із владною чи управлінською діяльністю [5]. А. В. Бевзенко наголошує на двоєдиній природі адміністративного права, що складається з матеріального та процесуального аспектів, а адміністративні процедури він відносить до матеріального права [6]. І. Юрійчук визначає адміністративну процедуру як нормативно закріплений алгоритм дій органів публічної влади щодо розгляду адміністративних справ [7]. О. Лагода розглядає її як порядок розгляду та вирішення індивідуальних справ органами виконавчої влади та місцевого самоврядування [8]. Отже, проведений аналіз наукових підходів до визначення адміністративної процедури свідчить про різноманітність трактувань цього поняття. Деякі дослідники відносять адміністративні процедури до матеріального адміністративного права, інші – до процесуального, однак усі сходяться на думці, що адміністративна процедура є необхідним елементом ефективного державного управління.

Висновки. Отже, що адміністративна процедура є необхідною умовою належного функціонування державної системи та реалізації прав громадян. Подальше вдосконалення адміністративних процедур в Україні має відбуватися з урахуванням міжнародного досвіду та з метою посилення захисту прав громадян, забезпечення прозорості управлінських процесів і підвищення довіри суспільства до органів державної влади.

Список використаних джерел:

1. Закон «Про адміністративну процедуру»: загальні прозорі правила взаємодії між державою та громадянами й бізнесом. /укл. В. Тимощук, І. Бойко, А. Школик, Є. Школьник. Посібник для публічних службовців. Київ. 2022. 78 с.
2. Кривороручко І. Сутність та особливості адміністративної процедури в публічному управлінні. Державне управління. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Вип. 2(18). 2023. С. 64–70.
3. Про адміністративну процедуру. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>
4. Закаленко О. В. Адміністративні процедури: навчально-методичний посібник (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання)/ О. В. Закаленко, Д. А. Козачук, А. Ю. Осадчий. Одеса : Фенікс, 2019. 48 с.
5. Кікінчук В.Ю. Поняття, ознаки та види адміністративних процедур. *Право і безпека*. 2020. № 2 (77). С. 64–68.

6. Бевзенко В. М. Деякі теоретичні міркування щодо адміністративних процесуальних і процедурних категорій у вітчизняній адміністративно-правовій та адміністративно-процесуальній науці. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. № 3. 2011. С. 56–62.

7. Юрійчук, І. В. Правове поняття адміністративних процедур. *Підприємництво, господарство і право*, Вип. 5, 2018. С. 151–156.

8. Лагода О.С. Адміністративна процедура: теорія і практика застосування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07; Національний університет ДПС України. Ірпінь, 2007. 21 с.